

tolt, hogy a választási jegyzőkönyveket erőszakkal megsemmisítse stb. **Hatóság** alatt közigazgatási, katonai, vagy bírói hatóságot értünk. Hatóság pl. főszolgabíró, a sorozó bizottság elnökeként működő törzstiszt, a vizsgáló bíró stb. Hatóság tagja a szolgabíró, a sorozásnál közreműködő alantos tiszt. Hatóság közege a végrehajtó, jegyző stb.

A csendőr rendelkezésének kivételében úgy támogatja a hatóság személyeit, hogy ügyel arra, hogy azok feladatukat akadálytalanul teljesíthessék; ha pedig valaki működésük elé akadályokat gördít a csendőr azokat elhárítani köteles, **parancsoló hangon intézett intéssel, vagy elfogással, megbilincseléssel, kényszer eszközökkel való elszállítással s csak ha ily módon nem lehet, úgy fegyverhasználattal.** Ezen eszközök alkalmazásánál a mindenkor jelen lenni köteles községi vagy hatósági közegek támogassák a csendőrt. **Oly akadályok elhárítására tehát, melyek fenti eszközökkel el nem háríthatók a karhatalmi segédletként működő csendőr nem vállalkozhatik,** ilyenek pl. egy elzárt helyiség felnyitása vagy feltörése, vagy sötét helyek megvilágítása stb. Ezen akadályok elhárításáról, maga az eljáró hatósági személy tartozik gondoskodni, ezekben a csendőr legfeljebb olyképen segíyezhetik, hogy az akadály elhárításának személyét fedezi. Kérdés most már a csendőr a rendelkezésére álló eszközökkel az akadályokat hogyan hárítja el? Az ellenszegülőt, ki mint ilyen hatósági

közeg elleni erőszak büntetében bűnös, elfoghatja, megbilincselheti a községi közegek segítségével, vagy kényszer eszközökkel, pl. kocsin elszállíthatja, ha pedig ezen eszközök alkalmazására sem mód sem idő nincsen vagy azok eredmény nélkül maradtak, fegyvert használhat. Lehet azonban az akadály oly ellenálás is, mely hat. közeg elleni erőszakot nem képez, pl. a hat. személyt valaki valahova beengedni nem akarja, tartva pl. az ajtó kilincset, vagy pl. egy lefoglalandó tárgyat megfog s azt átengedni nem akarja, ilyenkor, ha a csendőr felszólítása nem használ az elfogás is foganatosítható és pedig a szolg. szab. I. R. 326. §. d) pontja értelmében s az őrsre bekisérendő honnan, ha a hatóság elé kísértetésük nem szükséges a szolg. ut. 43. §. utolsó bekezdése s a 118. §. értelmében szabadon bocsáthatók. A hatósági személy hivatalos eljárásában cselekvőleg a csendőr részt nem vehet. Így sorozásnál az ujonczok névsorát nem olvashatja, test magasságukat nem mérheti, választásnál a választókat elő nem hívhatja, a szavazó jegyeket nem gyűjtheti, nem olvashatja össze; adóvégrehajtásnál nem foglalhat, bonczolásnál a hullát nem tarthatja, a jegyzőkönyvet nem írhatja stb.

35. §.

Az elfogás nem egyéb, mint valakinek őrizetbe vétele olyképen, hogy az elfogott egyén személyes szabadságától megfosztatik, mely esetben az illető köteles magát az őt elfogó rendőri közeg intézkedéseinek alá-

vetni. Az elfogás előtt a »törvény nevében foglyom« kijelentés teendő azért, hogy az illető egyén, ki ellen a csendőr fellép megtudhassa, hogy a fellépés szolgálatilag történt ellene s a fellépő hatósági közeg minőségében szerepel, miért is utasításainak a törvény iránti tiszteletből engedelmeskednie kell. Ezen szavak kijelentéséig az elfogandó fogolynak még nem tekintheti s így nem is kezelhető úgy mint a fogoly, pl. meg sem bilincselhető. Németül az elfogás így ismétlendő; »In Namen des Gezetzes sind Sie verhaftet?« Tótul pedig: »V Menye Zakona, su zaderzsani!«

Az elfogás alkalmával az elővigyázati rendszabályok nem tévesztendőek szem elől. A csendőr 3 lépésre ez elfogandó előtt álljon meg s fegyverét hozza lökés helyzetbe, az elfogási szavak kijelentése után pedig az illetőt személyileg motoztassa meg.

A bekisérés nem egyéb, mint a fogolynak a letartóztatási helyről a hatósághoz vagy az őrsre való kísérése. **Lármával** akkor eszközöltetik az elfogás, ha a járőr fenti ténykedéseit oly kiabálások között eszközli, hogy a közeli nép is összefut báméskodás végett. **Durvaság** alatt a káromkodást és bántalmazást értjük, vagyis ha a csendőr a fogoly Istenét szidná vagy őt ütlegelné. **Felesleges feltűnés** keltetnék az elfogáskor ha szándékosan nyilvános, vagy feltűnő helyen eszközölnék, pl. noha az elfogás az illető lakásában is eszközölhető volna, azonban a csendőr az elfogást inkább akkor eszközölné, midőn az illető pl. kávé-

házban mulatna. **A bekisérés** pedig akkor volna **feltűnő**, ha a fogoly szándékosan a főutcán és tereken kísértetnék, noha nem azon ut volna a legrövidebb az elérendő helyhez. **Az erőszak**: taszigálás, ráncigálás, vagy bántalmazásban áll. **Kényszereszközök**: a bilincs, szállító eszközök és a községi közegekkel való lefogás. Mindezek csak akkor alkalmazandók, ha a bekisérés más-kép nem lehetséges, és csak addig tarthat, a míg szükséges, mert pl. ha a bekisérhetés akadálya elmúltott, a kényszer eszköz is mellőzendő, pl. az éjjeli időre megbilincselte fogolyról, ha csak az illető nem veszélyes gonosztevő, nem rakoncátlankadó, vagy erőszakoskodó, s terepviszonyok miatt szökéstől nem lehet tartani már, lelki állapotá pedig nyugodt, a bilincs ismét leveendő reggel.

36. §.

Bilincset csak elfogott egyén ellen szabad alkalmazni. **Elfogott egyén** pedig az, a kinek a szolg. ut. 27. és 117. §-a alapján kijelentettük. **A megbilincselés** nem egyéb, mint a fogoly kezeinek összekötözése a csendőrség részére rendszeresített lánczokkal. **A fogoly ellenállása kétféle lehet, aktív**: tetteges, nyílt ellenszegülés és **passív**: azaz a fogolynak engedetlen viselkedése. **Az aktív ellenállás az**, ha a fogoly a csendőrt hivatalos eljárásában tettegesen gátolja; pl. a csendőr egy bűnjelt akar őrizet alá venni, a fogoly azt megragadja s felszólítás daczára sem

engedi át a csendőrnek; avagy a csendőr házkutatásnál egy kamrába be akar menni, azonban a fogoly az ajtó kilincsét kezével megragadja s a csendőrt még az ajtóba sem engedi. Ha tehát itt sem a felszólítás sem a községi előjárósági közegek közreműködése nem használ a bilincs alkalmazandó.

Az ellentállás lehet továbbá passiv, a mikor a fogoly épen azzal szegül ellen, hogy a csendőr által meghagyottaknak nem tesz eleget, pl. nem megy el az ajtóból »**ez a passiv magaviselet**«. Gátolja a csendőrt feladata teljesítésében, pl. midőn a fogoly a kijelölt uton nem megy, hanem állva marad avagy leül, lefekszik. A passiv ellentállásnál tehát a csendőr az ellentállást a bilincs alkalmazásával igyekszik megtörni. **Az ellentállás össze nem tévesztendő az ellenszegüléssel**, mert az két különböző fogalom, mert míg az előbbi csupán a csendőr feladata teljesítésének meggátlását czélozza, addig az utóbbi a csendőr élete és testi épiségének veszélyeztetésére is irányul. **Rakoncátlan magaviselet az**, ha a fogoly féktelen és zabolátlan magaviseletével a tovakísérést lehetetlenné akarja tenni, pl. **czigánykerekeket hány, a járókelőket fogdossa, kerítéseket és ablakokat tördel**, szemérem testét kiveszi és mutogatja. **Az erőszakos támadás a csendőrnek** tettelegesen megtámadtatásban áll, pl. csizmaszárából elővett késsel a csendőrt megrohanja, vagy vitriolos üveggel leönteni akarja. Ilyenkor ha sikerülne a támadó eszközt a fogolylyal letétetni, vagy bizalmi féfiakkal azt

tőle elvétenni, az újabb támadás meggátlása végett ellene a bilincs alkalmazandó. Az erőszakos támadás előfordulhat akkor is, ha valaki még az elfogás előtt a csendőr felé követ dob vagy őt megüti, ha a csendőrnek ezen hirtelen támadást nem volt alkalma fegyverhasználatlaltal megakadályozni, ugy az elfogását kijelenti és megbilincseli. Végül előfordulhat, hogy a fogoly kísérés közben a járőrnek pusztá kézzel neki ront s vagy a csendőrt vagy fegyverét megfogja. Ez alkalommal vagy a jelenlevő községi közegekkel, vagy ha egyedül van puskatussal a támadót magától eltávolítja, polgári egyének segítségével az illetőt megbilincseli. **Erőszakos támadással való veszélyes fenyegetés az**, ha a helyzet összes körülményei folytán tényleg attól kell tartani, hogy a fogoly a csendőrt a kísérés folyamán erőszakosan megfogja támadni, pl. ha a fogoly ölés, avagy testi sértés elkövetésére alkalmas eszközzel felfegyverkezve fenyegetőzésével és magatartásával tanujelét adja annak, hogy a csendőrt megrohanja, vagy megüsse, vagy megsebesitse. Ez alkalommal u. i. ha a fegyvernek azonnali használata nem vált szükségessé, mert vagy lefogatott, vagy támadó szándékával felhagyott, a támadó eszközt letette, újabb támadásának elkerülése végett bilincs alkalmazandó.

A hatóság által veszélyesnek jelzett egyének, szóval a **veszélyes gonosztevők mindenkor megbilincselendők**, mivel ezek támadásától mindenkor tartani lehet. **A fogolynak szökésétől tartani lehet,**

pl. a katonaszkövevény
ha az katonaszkövevény, szökött rab, fegyencz vagy veszélyes gonosztevő, avagy ha a fogoly szökésre hajlamot mutat az által, hogy pl. már egyszer a szökést megkísérelte, vagy magaviseletéből szökési szándékára lehet következtetni, pl. lépteit figyelmeztetés daczára gyorsítja. **A terepviszonyok miatt a szökéstől tartani lehet**, ha a vidék melyen keresztül a fogoly kísérendő, erdős, bozótos, avagy magas ültetvényekkel, vagy gabona neműekkel fedett, avagy a hol szakadékok, vízmosások, viz-, nádas-mocsarak vannak, avagy ha a foglyot este, éjjel a sötétben kellene kísélni, avagy a vidéket köd borítja, avagy a foglyot egy nagyobb városban, vásáron, vagy bucsun kell keresztül kísélni. **A fogoly mások általi kiszabadításától tartani lehet**: ha a fogoly oly terepen kísérendő, a hol a czinkostársai, avagy közveszélyes egyének tartózkodnak, pl. ha egy cigányt egy cigány telepen át kellene kísélni, vagy egy tolvajt egy rosz-hírű csárda mellett, hol annak czinkos társai szoktak tartózkodni s így tartani kellene attól, hogy a csendőr megtámadtatván az ebből támadt zavart a fogoly felhasználva futásnak eredhetne. **A fogoly lelki állapota miatt akkor kellene bilincset alkalmazni**, ha a fogoly annyira fel van indulva, annyira erőt vesz rajta az idegesség, izgatottság, kétségbeesés, düh, avagy elkeseredés, hogy akár magában, akár másban könnyen kárt tehet; pl. valaki szegény ember, nagy a családja, az adóvégrehajtó ingóságait foglalja le, a kétségbeesett ember megtámadja

az adóvégrehajtót, a csendőr a támadót elfogja, községi közegek segélyével megbilincseli, nehogy kétségbeesésében a végrehajtó életét, avagy testi épségét veszélyeztesse. Avagy N. N. kereskedőt helytelen üzleti spekulációi csődbe juttatják, a vagyombukott kereskedő üzleti könyveit meghamisítja, de kívül a turpisság s a kereskedő szökni akar; a járőr az utra kész kereskedőt még lakásán éri és fogja el, az elkeseredet üzletember iróasztalán fekvő forgópisztolyához kap, hogy kioltsa életét, de a csendőr szándékában megakadályozza s nehogy az elkeseredett ember magában kárt tegyen megbilincseli. Kérdés már most, **miből következtetheti a csendőr a fogoly feldult lelki állapotát: fenyegetéseiből**, pl. ha azt mondja: »Kettőnk közül egyik nem jön élve az órsre« avagy: »Legyen az Isten irgalmas N.-nek, ha a községben meglátom«. Továbbá **a fogoly mozdulataiból**, pl. égneik emelt ököllel fenyegetődzik. **Kisérleteiből**, pl. neki megy egy aratónak, hogy a nála levő kaszát elvegye. **Arczkifejezéseiből**, pl. halálsápadt, ajkai és arcz izmai remegnek s a lelki harctól izzadság üt ki homlokán, szemei tágra nyílnak, fogait csikorgatja; **ideges rángatózásából** — végül **mások bemondásából**.

A bilincs alkalmazásával a fogolynak fájdalmat vagy sérülést nem szabad okozni, tehát a bilincset olyképen kell a fogoly kézcsuklóira illeszteni, hogy a fogoly a bilincsből a kezét ugyan ki ne huzhassa, de fájdalmat se érezzen. Szigorú büntetés terhe mellett tilos tehát pl. a bilincset a szemei

közé illesztett szurony megforgatása által megszorítani, mert az már ember kinzás. A bilincs alkalmazásáról azért kell tenni az őrsparancsnoknak, ennek pedig az átvevő hatóságnak jelentést, hogy ezek megbíráshassák a csendőr eljárását azaz, hogy nem sérült-e meg a fogoly a bilincselés által s nem élt-e vissza a csendőr azon jogával, melyet a 36. §. reá ruházott, miért is a járőr az őrsparancsnoknak körülményesen bejelenteni tartozik az indító okot, mely a bilincs alkalmazását szükségessé tette, pl. hogy a fogoly szidalmazta, az ablakokat döngette, a szökést megkísérelt; az őrsparancsnok a **tényvázlatban azonban csak általánosságban**, azaz a 36. §. kitételei szerint jegyzi be a bilincselés okát, pl. rakonczátlan viseletéért, erőszakos támadásáért. A bilincs alkalmazásának bejelentése még azért is szükséges, hogyha a bilincs alkalmazása miatt a fogoly később panasszal élne, az később ellensúlyozható és megdönthető legyen, pl. megállapíttatik, hogy a fogoly erdön keresztül kísértetvén, megbilincselte, sérülések az őrsre történt bekíséréskor kezein nem láthatók. A fogoly az őrsparancsnok által kihallgattatván, bántalmazásról nem panaszkodik, amiért is a tényvázlat, panaszairól és sérüléseiről szóló rovataiba nemleges bejegyzés tétetik. Ha a fogoly az átvevő hatóságnál, az őrsről történt átkísérése után mégis panaszt emel amiatt, hogy vallatás céljából megbilincseltetett s lehorgszolt kézcsuklóját mutogatja, ugy kétségtelenül a hatóság által felvett jegyzőkönyv,

orvosi bizonyítvány és a tényvázlat összehasonlítása után csakis az állapítható meg, hogy a sérülés a fogolynak az őrsről a hatóságnak történt átadásig terjedő időben történhetett, s mivel ezen időközben a fogoly vallatásának célja már nem lehetne, mert a fogoly által előadottak már a tényvázlatban foglaltatnak, kíséret közben pedig a fogolylyal beszélni nem szabad, ebből világos, hogy ez esetben a fogoly önmaga sértette meg magát azon célból, hogy a csendőr ellen alaptalan vádat emelhessen.

37. §.

Elővezetés nem egyéb, mint valakinek a személyes szabadság nagyobb mérvben való korlátozása nélkül eszközölt bekísérése valamely hatósághoz. Az elővezetendő egyén kimélete alatt azt értjük, hogy ellene kényszereszközöket nem alkalmazhatunk mindaddig, míg az elfogás kijelentésének szüksége be nem áll.

Mindannak mellőzése alatt, mi nem okvetlenül szükséges az illető egyén előállításának biztosítására, azt értjük, hogy az elővezetendőnek meg kell engedni, hogy az, a kivel akar, azzal beszélhet, dohányozhat, étkezésnél kést és villát is használhat, saját költéségen kocsin, vasuton, hajón utazhatik a kísérő csendőrrel együtt; ~~éjjel, s a 117. §-ban felsorolt eseteket kivéve, őt nem szabad feltűzött szuronynyal kísélni, s általában mindazt meg kell engedni az elővezetendőnek, míg az elővezetést nem akadályozza. Ha az elővezetendő megszöknék ellene fegyvert~~

használni nem szabad, hanem serényen üldözni kell mindaddig, míg el nem fogjuk, az elfogás eszközlése és kijelentése után az illető már megbilincselhető. A szokést egyébként a csendőr olyképen teheti tehetetlenné, hogy az elővezetendőt nem három lépésnyi távolságból, hanem közvetlen közelből kíséri! kocsin való kíséréskor pedig melléje ül. Az elővezetés alkalmával a csendőr ügyeljen az elővezetendőre, hogy az őt esetleg ki ne játsza, vagy meg ne rohanja, miért is szembe helyezkedésnél három lépésnél közelebb ne engedje őt magához közeledni s fellépése esetén fegyverét hozza lőkész helyzetbe. Büntett vagy vétség elkövetésével terhelt egyénnél pedig ezen kívül ejtse meg a segédkező járőrtársával, vagy községi közegek segélyével a személymotozást.

Azon körülmények, melyek miatt az elővezetendő elfogandó a következők: 1. a szokás vagy annak kísérlete; 2. ellentállás és ellenszegülés; 3. ha az elővezetés során oly körülmények merülnek fel, melyek miatt az elővezetendőnek elfogása a szolg. ut. 117. §-a folytán indokolt, pl. egy cigány kóborláson tetten éretvén elővezetendő s egy községben való kíséréskor valaki ráismer, hogy előző nap ő törte fel a boltját, s vitte el onnan a különféle árucikkeket, vagy jelzett cigány egy kocsirol egy ruhákkal telt batyut emel le, s azt az arra folyó patakba dobja, s a ruhákról kitűnik, hogy azok lopásból származnak, vagy ha zsebéből hamis váltópénzt szór ki stb.

A csendőr személyesen akkor ismer valakit, ha az illetővel valamikor beszélt is, még ha csak látta az illetőt, de még vele nem beszélt, akkor csak látásból ismeri az illetőt. Hogy mi a nyomozólevél és az elfogatási parancs, azt a 27. §-ban fejtettem ki.

Valaki akkor ismeretlen a csendőr előtt, ha sem nem látta, sem nem beszélt az illetővel. Személyazonosság alatt azt értjük, hogy azon egyént, kit elfogni vagy elővezetni akarunk azonos azzal, ki a felhívásban stb.-ben meg van jelölve. A személyazonosság megállapítása a következőképen történik; a csendőr a községelöljáróságától megtudja, hogy nincsen-e több hasonló nevű egyén a községben azon egyénen kívül, kit elfogni, vagy elővezetni szándékozik; ha van, akkor a községelöljáróval közli az elfogás, vagy elővezetés okát, és a személyleírás adatait is s annak alapján a községelöljáró felvilágosítja azon községi közegeket, kiket a csendőr azonossági tanukként magával visz az elfogandó, vagy elővezetendő egyén kiletére nézve. Ha az azonossági tanukul hitt egyének a csendőr kérdésére, hogy tudják-e a kérdéses egyén tartózkodási helyét s őt személyesen is ismerik-e, igennel felelnek, akkor elindul velük a csendőr azon helyre, hol a kérdéses egyént feltalálni véli. Ha rendes tartózkodási helyén nem volna az illető, úgy ott kell felkeresni, a hol tényleg van, erdőben, mezőn stb. Ha az illető feltaláltatott, felmuttatik neki az elfogást vagy elővezetést elrendelő írásbeli, végzés s egy-

44. elővezetésnél 2.5 km távolságon belül elfogandó s személyes

uttal megkérdendő, hogy ő-e az írásbeli végzésben megjelölt egyén? A személyleírás adatai a kérdéses egyén kinézésével pontrólpontra összehasonlítandók, s egyes adatok pl. születési hely, kor, vallás, állapot, nyelvismeret tőle megkérdendő s feleletei helyességének megbíráására az azonossági tanuk felszólítandók.

Ha az illető tagadná személyazonosságát, az ok megkérdendő tőle, mely az azonosságot kizárja és az felderítendő az azonossági tanuk, kétes esetben a községi előljáróság által. Kétséget kizárólag hiányzik az azonosság, ha az életkorban szemlátomást és szembetűnő különbség mutatkozik, vagy ha a szem színe, a test magassága, nős, vagy nőtlenség állapota, az eltörülhetetlen, nyomot-hagyó ismertető-jel, pl. ujjakhiánya, kancsal, bénaság, a személyleírásban ellentétesen vannak leírva. Ily alkalommal az elfogás, vagy elővezetés mellőzendő, a már talán őrizetbe vett egyén szabadon bocsájtandó s ha a késelem veszélylyel jár, a helyszínről táviratilag az őrsnek s onnan a hatóságnak jelentendő az előállítás akadályai miatt, és hasonlón uton válasz kérendő, és annak megérkezte bevárando, különösen oly esetben, hol a személyleírás körül tévedés látszik fennforogni, pl. 25 éves kor helyett a számok felcserélve 52-nek vannak feltüntetve. A válasz megérkeztéig a kérdéses személy figyelemmel kísérendő, szökés esetén, mely a gyanút személyre, azonossága iránt növelné, feltártóztatandó.

Ha pedig a késelem veszélylyel nem

jár s a személyazonosság pontosabb megállapítása előreláthatólag hosszabb időt igényelne, pl. a kérdéses személy kiléte utáni pontosabb puhatolás elrendelése után, a járőr bevonul, s az akadályról jelentést tesz. Csak akkor s az esetben, ha a 117. §. alapján a kilét meg nem állapítása, vagy az igazolás megtagadása miatt elfogott egyén személyét igazolja, van joga a járőrnek az illetőt, kit elfogott, szabadon bocsájtani, egyébként a szabadonbocsájtás az őrsparancsnok s a hatóság joga.

43. §.

Az őrsparancsnokság elé vezetett fogoly az őrsparancsnok által az őrsirodában hallgatandó ki, s pl. a terhelt előadása a következő lehet: 1. Nagy Péter f. hó 13-án d. e. 10 órakor Kis Gábor jv. és Pollák Ádám csendőrök által fogatott el; 2. Büntetve volt állítólag egyszer lopás vétségéért a galgóczi kir. járásbírósa által 1902. évben 1 havi fogházal; 3. Testén és pedig a homlokán vagy egy zuzódásból eredő seb, mely üldözés közben történt elesésekor keletkezett; 4. Jelen elfogatása alkalmából panaszként előadja, hogy Kis Gábor csendőr őt elfogásakor arczul ütötte, a miért megszökött volt; 5. Terhelt előadja, hogy f. hó 12-én éjjel Lengyel György galgóczi lakos gabona-vermét feltörte s onnan 2 zsák buzát lopott el, előadja, hogy tettestársa, Vazul András ottani földmives volt, míg Kovács Antal ottani hordár egy tartalékszakkal várta őket a verem közelében. A gabona a határ-

ban van elásva, a verem feltörése egy feszítővassal történt, mi Lengyel lakásán van; hogy nem 3, hanem csak 2 zsákkal lopott, azt azzal bizonyítja, hogy az éjjeli őr, kivel találkoztak csak nála és Lengyelnél látott zsákok, míg Vazuznál üres zsák volt. A f. hó 11-én éjjel Kozma András ottani lakos kárára elkövetett és terhére rótt lopásra nézve előadja, hogy abban magát bűnösnek nem érzi, mert jelzett napon nem volt Galgóczon, hanem Nagyszombatban, hol N. kereskedőnél seprűket vásárolt és kosarakat adott el.

Ha egy nyomozott egyén fogatott volna el úgy közlendő vele, pl. hogy a galgóci kir. járásbiróság lopás vétsége miatt nyomoztatását s feltalálása esetén odakisérését rendelte el. Ha az illető azt mondja, hogy ő az illető cselekményben nem bűnös, az az elfogás mellőzését nem okolja meg, azonban, ha azt állítja, hogy ő nem Nagy Gábor, hanem Nagy Gáspár, ugy ezen állításának valódisága a község előljáróság útján távirat, távbeszélő útján felderítendő, s ha személyazonosság be nem bizonyul, szabadon bocsájtandó.

Terhelt után az őrsparancsnok a járőröket kérdezi ki. S ha a terhelttel pl. egy tanu is oda jött volna, ugy az esetre nézve az is kikérdezendő. Az őrsparancsnok ezen kikérdezéskor a községelőljáróságtól 2 bizalmi férfit hivat a laktanyába, hogy azok tanui lehessenek a terhelt előadásának, s az őrsparancsnok eljárásának. Ha azonban semmiféle tanu előkerithető nem volna, vagy a

kikérdezésnél jelen lenni nem akarna, ugy ezen körülmény a tényvázlatban felemlítendő azzal, hogy a kikérdezésnél tanu miért nem volt jelen.

A személyazonosság az elfogástól számított 24 órán belül felderítendő, tehát az őrsparancsnok ne levélben posta útján, hanem távirat, vagy távbeszélő útján kérdezősködjék azon helyről, honnan megbízható felvilágosítást kaphat; természetes, hogy a személyazonosság igazolása csakis a községi bíró, jegyző, pap, szóval erre hivatott személyek által történhetik; ismeretlen, roshirű megbízhatatlan személyek, a személyazonosságot nem igazolhatják. Ha az elfogás felhívás folytán történt, az átadás jelentés vagy értesítéssel történik; pl. N. körözött cigány jelentéssel adandó át. Ha azonban a járőr saját kezdeményezéséből fogott el valakit, akkor az átadás tényvázlattal történik. A jelentésben, értesítésben és tényvázlatban még feltüntető, hogy pl. az illető Galgóczon folyó hó 12-én délelőtt 10 órakor N. N. csendőr által Fekete János rendőr jelenlétében fogatott el. Végül, hogy pl. 12-én délelőtt 10 órától 12 óráig rakoncátlan viselete miatt megvolt bilincselve. Ha az őrsparancsnok azt tapasztalná, hogy valamely bekisért egyén elfogását a szolg. utasítás 27. vagy 117. §-a nem indokolja, pl. valaki lopás vétségéért volt bekisérve, de kiléte ismeretes, szökéstől nem lehet tartani, a késelem nem jár veszélylyel ez esetben az őrsparancsnok szabadon bocsátja az illetőt, valamint akkor is, ha pl. valaki

kilétének igazolása miatt kísértetett volna be az őrsre, az őrsön pedig beigazoltatott volna kiléte, ez esetben az illető szintén szabadon bocsájtandó s csak a feljelentés teendő meg a hatósághoz azzal, hogy az illető az őrsre be is lett ugyan kísérve, de mert elfogatására ok nem volt, vagy mivel kiléte megállapított, szabadon lett bocsátva. Végül, ha az őrsparancsnok a személyazonosság megállapítása végett az illetékes községi előjárósághoz kérdést intézett volna s az oly választ adott volna, melynek folytán a személytévedés kísült volna, a tévesen elfogott egyén azonban szabadon bocsájtandó, azon hatósághoz azonban, hova az illetőt átkellett volna adni bejelentendő, hogy a szabadon bocsájtás miért történt; pl. a pozsonyi kir. törvényszék felhívást ad a nagyszombati őrsnek, hogy a Szilincsen mezei munkában álló és tanuként meg nem jelent debreczeni lakost vezettesse elő. Ez azonban az őrsre történt bekísérése után szabadon bocsájtott, mivel a debreczeni rendőrkapitányi hivatal távirati értesítése szerint nem Kis Péter, amint az a felhívásban jelezve van, hanem Kis Pál s nem 51 éves mint a felhívásban jelezve van, hanem 32 éves munkás, a ki Szilincsen dolgozik, s az elővezetendő pl. újabb megállapítás szerint Kecskeméten van.

44. §.

A fogoly, vagy elővezetendő egyén az illetékes hatóságnak mielőbb, azaz mihelyt

csak lehetséges átadandó, és pedig attól az időtől számítandó 24 órán belül mikor a járőr az illetőt elfogta vagy őrizetbe vette. Ha tehát a járőr valakit folyó hó 16-án délelőtt 8 órakor vett őrizet alá, az folyó hó 17-én délelőtt 8 óráig, az illetékes hatóságnak átadandó. **Az átadás elháríthatatlan akadályai** pl. ha az illetékes hatóság székhelye a rendelkezésre álló idő alatt el nem érhető, ha a föltétlenül megállapítandó ténykörülmények pl. a terheltnek a tanukkal való szembesítése felismerés céljából több időt vesz igénybe a rendelkezésre álló időnél. Ezen akadályok azonban a jelentés stb.-iben feltüntetendők; pl. a fogoly a lopott tárgyak rejtek helyének megmutatása végett »N« erdőszélre kísértetett, mi okból a fogoly 24 órán belül átadható nem volt.

Ha nyomozás közben egy községben az éj állana be és éjjel a fogolyt tovább kísérni nem lehetne, vagy a nyomozás még másnapra is elhúzódnék, a büntetelt terhelt egyének a csendőr által őrzendők a községi fogdában, községházán, iskolában stb. Ha a terhelt vétség vagy kihágással terheltetik s megőrzésükre alkalmas hely van a községben, úgy a községi előjáróság őrizetére is bizhatók, vagy a szolgabírói hivatal, rendőrkapitányi hivatal, vagy a járás, bíróság fogházában is elhelyezhető a fogoly s az ottani őrközegek őrizetére bizható. Ha oly községben, hol csendőrőrs van, községi fogda nem volna, a fogoly az őrs legénységi szobájában őrzendő, nem pedig

a folyosón, udvaron vagy pedig az őr-irodában.

47. §.

Bármily alkalommal és bármily törvénysértés is jut tudomására a csendőrnek, legyen óvatos, azaz a dolgot ne hamarokodja el, hanem olyképp járjon el, hogy eljárása sikerét ne kockáztassa s vegye szemügyre mindazon körülményeket, melyek a bűncselekmény elkövetésekor szerepet játszanak; pl. a csendőr lát egy embert egy verem körül ólálkodni, messziről ne kiáltson tehát reá, hanem vigyázva közelítse meg, figyelje meg, hogy mit csinál az illető, szemlélgeti-e a verem lakóját, a verem falait, vagy betörő eszközeit szedegeti-e elő, s nézzen körül a csendőr nincsen-e az illetőnek közelben büntársa, továbbá merre kell a tettes felé közelednie, hogy menekülés esetén sikerrel üldözhesse; ez esetben várja be a csendőr azon pillanatot, midőn kétséget kizárólag tisztába jött azzal, hogy a tettesnek mi volt a szándéka, pl. lopni jött-e, avagy csak a szél vagy eső elől húzódott-e a verem eresze alá, másrészt pl. ember élete elleni bünteteknél ne várja be a csendőr, míg a rablógyilkos ölni fog, hanem abban a pillanatban toppanjon a tettes elé, midőn az még végzetes cselekményét végre nem hajtja, áldozatát meg nem öli. A csendőr figyelő állása oly helyen legyen, honnan mindent lát, s hol őt nem láthatják, pl. húzódjék egy fa árnyékába, egy kazal mögé, kerítés mögé stb. (Büntetést érdemel azon

csendőr ki érdekhajhászatból, a tettest cselekménye végrehajtásában csak azért nem gátolja, hogy ne a tett kísérlete, hanem maga a tett, pl. rablógyilkosság kiderítése legyen érdeme.)

Fenyegető kár volna a tűz, mely előidézésének meggátlásával elhárítandó; hátrány pl. a le nem zárt vasuti sorompó vonat közlekedésekor, ha egy tehéncsorda haladna arra a jelzett időben. Ilyenkor szükséges, hogy a csendőr közbelépése által ezen hátrány legalább enyhíthessék olyképen, hogy legalább a csorda egy részét terelje le az átjárótól, s a sorompót, ha van ideje, zárja le.

48. §.

A csendőr portyázási iránya az őrzési lapban van feltüntetve. Azon alapos ok, melynél fogva a portyázási iránytól a járőr eltérhet a következők: 1. ha megtudja, hogy büntetendő cselekmény van készülöben egy az utirányától eltérő helyen, pl. egy az illető irányból jövő egyén beszéli, hogy X községben aratók a munkaadót béremelés miatt szorongatják; 2. ha már elkövetett büntetendő cselekménynek jut tudomására, pl. egy az utiránytól eltérő irányból jövő ember beszéli, hogy N. községben egy embert megöltek. A járőr őrsparancsnokát az utirány megváltoztatásáról értesíti, hogy az tudja, hogy merre van a járőre, ha azt épen ellenőrizni, vagy megőrsíteni kellene.

Nyomozást a tett színhelyén kell kezdeni

tehát az utirány első sorban is oda irányul a hol bűncselekmény történt s onnan azután a járőr arra megy, hová a nyomozás számai vezetnek a tettes, részes, tanuk, vagy bűnjelek stb. után. Azonkívül ezen nyomozáskor ha olyasmit tud meg, mi az ügyre fontossággal bír, pl. hogy a tettes előző nap »N« csárdában mulatott, a további utirány megállapítása végett oda is elkell mennie, vagy házkutatásnál egy zálogcédulát talál egy óráról, mely éppen szóban forog, úgy annak megtekintése végett, a zálogházat is meg kell járnia, még ha ellentétes irányban fekszik is.

A járőr portyázáskor különös halló és látó képességét vegye igénybe s figyeljen minden olyan zajra, mi bűncselekmények elkövetésekor szokott hallatszani, pl. ha egy boltból éjjel szekrény és fiók huzogatásokat, korcsmában verekedést jellemző lármát hall. Látható jel a toronyban látható piros zászló vagy lámpás, mi tüzet jelez; hallható jel a harang félreverése, vagy az óra ütése tűzvész alkalmával; egy szobából hallott lövés, egy istállóból hallott ségélykiáltás, mindezekre siessen ezen helyekre, hogy megtudja a zaj okát. Ha a járőr ment országuton ment X községbe, visszajövet menjen erdőn, mezőn, vízpartján, hogy egy tereprész se maradjon hátra, mit még fel nem kutatott volna. A hol gyakrabban utonállás fordult elő, ott valamint a szokásos büntetések háza körül leszállásokat kell tartani s bizonyos ideig csendben, elrejtve várakozván, figyelni kell nem-e tör-

ténik akkor is valamely bűncselekmény a közelben, vagy a szokásos büntettes cselekedetei nem árulják-e el ilyesmi megtörténtét, pl. hogy nem-e éppen most szedi ki a tolvaj a batyujából a lopott tárgyakat stb.

55. §.

Holttest alatt elhalt ember hulláját értjük, mely az élő testtől abban különbözik, hogy kékes hulla foltok fedik, különösen a test azon részét, melyen a hulla fekszik. Továbbá jellemző a végtagok megmerevedése, a lélekzés, a szív és érverés szünete. A lélekzés szünete úgy állapítható meg, ha az orr és szájnnyíláshoz tartott üveget pl. tükröt vagy óraüveget párák nem lepik be. A hulla közvetlen környezete alatt a hulla körüli terepet értjük körülbelül 100 lépésnyi terjedelemben; az itt szemügyre veendő helyi viszonyok alatt azt kell érteni, hogy leirandó azon hely kinézése, melyen a hulla fekszik, pl. leirandó, hogy a hulla egy mezőn szalmakazal közelében hanyat fekve találtatott, a mezőn az erdő felé vérnyomok vezetnek a hullától, s egy patak mellett nyomuk vész; a boglya teteje le van dülve, a szalma szét van szórva, s az országot felé a helyszínéről szekérnyomok láthatók stb. A hulla mellett talált személy akkor gyanus, ha a járőr megpillantásakor menekülni akar, vagy megijed, vagy kinézése olyan, hogy dulakodás nyomai látszanak rajta, ruhája véres stb. Ezen ott talált egyén kikérdezendő s a mondottak igazsága felől meggyőződendő pl. hogy kicsoda, hogy

került oda, mit akar ott, hallott vagy látott, vagy tud-e valamit az eset felől stb. A helyszínen talált nyomokat követni kell, hogy hová vezetnek, netaláni lőfegyver lövedékének nyomait keresni kell, hová ment a lövedék, honnan jött, milyen fegyverből származott stb. A hullát a helyszínen, vagy a járőr egyik tagja, vagy a községelöljáróságától e célból kirendelt személyekkel őriztetni kell, hogy a helyéből mindaddig, míg a hatóság. küldöttsége megérkezik, el ne mozdíttassék. A hulla, akkor nem hagyható meg azon helyen, hol találtatott, ha pl. vízben van, s attól kell tartani, hogy a víz elviszi, vagy nagy hóvihár jó s annak pelyhei ellepnék, járt uton, országuton vagy vasúti síneken találtatik, hol a forgalom megakasztása nélkül nem hagyható. Szállítás közben a hullát vagy tartani, vagy székérre kötve megerősíteni kell, hogy a székérről le ne essék, mert ez esetben a kapott újabb sérülés zavarólag hatna a bonczoló bizottság véleményére nézve. Ha a hulla valahová pl. halottas kamrába szállítatik, ott ismét őriztetni kell azt, nehogy a kíváncsi nép össze-vissza nézegesse. **A körülményekből akkor lehet arra következtetni, hogy a hulla természetes halállal mulott ki**, ha rajta a külérőszak semmi nyoma sem látszik, nagy hidegben télen pl. megfagyhatott, vagy ruhái a vízparton vannak, ő meg a vízből huzatott ki, s azok kik ismerik állítják, hogy beteg volt, vagy szélütés érte stb.

Közigazgatási hatóság alatt a fő-

szolgabírói, vagy rendőrkapitányi hivatalt kell érteni. Ha a hullán külérőszak nyomai, lő vagy egyéb halált okozó seb látható, akkor az ügyészség, vagy bíróságnak kell a járőrnek táviratilag vagy telefonice jelentést tenni pl. így: X község határában egy meggyilkolt ember hulláját találtam. N. csendőr.

Ha a halottnak látszó egyén még meleg, s az óra üvegre párák rakódnak le, a sebből még vér serkeszik, úgy előfogad küldendő a legközelebbi orvosért, ha az helyben nem volna. S addig is míg az megjő, az életmentési kísérlet a rögtöni segélynyújtásra kiadott utasítás értelmében foganatosítandó.

Rossz szándékból ered a sérülés, ha más valaki azt szándékosan okozta, **bal-esetből** ered az, ha az illető saját vigyázatlanságából sérült meg, pl. valahonnan leesett, **vagy véletlen idézte elő a sérülést**, pl. földomlás, földcsuszamlásból ered az. **Öngyilkos az**, ki önkézevel oltja ki életét. **Mulasztásból** ered a sérülés, ha pl. a pályaőr a sorompókat lehuzni elmulasztja. **Hanyagságból**, ha pl. a cseléd a csecsemőt az asztalon magára hagyja s az onnan leesve megsérül. A csendőr tőle tételhető segélyt nyújt, ha azt teszi mit a rögtöni segélynyújtás előír. Azt, hogy hogyan történt a sérülés, ki okozta azt, a járőr kinyomozni s bejelenteni tartozik: pl. N. cseléd hanyagsága lolytán N. csecsemő az asztról leesett s 4 bordája s keze eltört.

*erdő tüznél az oltási vezelője az erdőőrrel
közösen a szolgabíró, illetőleg a városi rangi
kapitány s ha egyik semes akkor a községi elöljáró.*

57. §.

Tüzesetnél az intézkedéstételre jogosult személy a főszolgabíró, ennek nem létében a községelöljáró, városban a rendőrkapitány.

Ezek megérkeztéig az intézkedéstétel abban áll, hogy a tűz színhelye köröndönal elkerítendő, hogy az oltási munkálatokat bámész nép ne zavarja; továbbá a fecskendő kezeléshez és vízfordáshoz érő nép kirendelendő.

A tűzoltást magát a tűzoltó parancsnok vezeti.

Há tűzoltáshoz érő személy a fecskendővel egyidejűleg a helyszínére nem érkezőnek, úgy a csendőrnek kötelessége a fecskendőt úgy összeállítani, hogy az működésbe hozható legyen. E célból a csendőr már a tanosztályban oktatásban részesül.

A mit a tűzoltóparancsnok az oltás érdekében elrendel, annak foganatosítására a népet a csendőrnek szorítania kell.

A csendőr magában az oltásban részt nem vesz, ha azonban a tűzvész színhelyére érve azt hallja, vagy észleli, hogy az égő házban ember van, úgy annak kimentéséről még élete kockáztatásával is gondoskodni köteles; tehát ha más mód nincs hátra, vizes ruhát magára borítva, maga megy be a zsarátnok közé, s a még életben remélt egyént onnan kimenti. Ha a tűz már lokalizáltatott, azaz annyira eloltatott, hogy már tovább nem terjedhet, nem szabad a tüzet magára hagyni, hanem őrség állítandó mellé mindaddig, míg a tűz vég-

leg el nem alszik, nehogy a már elalvó tüzet a kerekedett szél felkavarja, s a szikrákat más házra vigye, mitől az kigyuladhat.

(Egyebekben lásd a Némethy-féle tűzoltó kézikönyvet.)

58. §.

A tűz elemi csapás folytán keletkezik, ha villámlás és menydörgés közepette a villám valamely gyúlékony tárgyba pl. ház, torony, szalmakazal stb. lecsap és azt felgyújtja. A villám nem egyéb, mint elektromos szikra. Véletlenségből keletkezik a tűz, ha pl. egy cseléd égő lámpát visz a kezében, megbotlik, a lámpa eltörik s a kiömlő petroleum meggyullad, s a szoba tőle lángba borul.

Vétkes gondatlanságból keletkezik a tűz, ha egy kocsis égő gyertyával megy a pajtába takarmányért s a szénához közel letett gyertya lángjától a széna meggyullad, s a pajta lángba borul.

Szándékos gyújtás folytán keletkezik a tűz, ha valaki szándékosan valakinek a házat, pajtáját, kazlát felgyújtja.

A tüzesetnél 1-ső sorban megállapítandó, hogy az hogyan keletkezett; pl. X szándékosan felgyújtotta Y házat olyképen, hogy égő csóvát dobott a házra; továbbá, hogy mely időben keletkezett, pl. folyó hó 13-án délelőtt 10 órakor; mely és hol levő tárgyon pl. a tűz a kertben elhelyezett szalmakazalon keletkezett; továbbá, hogy annak melyik részén ütött ki a tűz, pl. a kazalnak

Az oltó, ha stb. elrendelhető, hogy egy betűvel felkenve levelekből készült oltóanyagot használja a leveleket.

es meg a tűzoltó parancsnok, s más intézkedések vétele.

a ház felé eső oldalán közvetlen a kazal aljában; a kigyulladt tárgy kinek volt a tulajdona, pl. Kis Péter gerencséri lakosnak; biztosítva volt-e? pl. biztosítva volt a szalmakazal az Első Magyar Általános Biztosító Társaságnál 300 koronára; mennyi a kár: pl. az elégett szalmakazal kárösszege 250 korona; ember vagy állat élete esett-e áldozatul, pl. a káros oltás közben égési sebeket szenvedett, melyekbe másnap belehalt; a disznóólban egy sertés 50 kor. kárösszegben bennégett.

+
50. §.

Vizáradás nem egyéb mint, ha egy folyó vagy folyam pl. a Vág vagy Duna annyira megárad, hogy vízmennyisége a mederben többé el nem fér, s így a közeli vidéket elönti.

A szükséges óvintézkedéseket a csendőrség már akkor rendelje el, ha pl. a folyó felső részéről táviró vagy távbeszélő útján jeleztetik a folyó áradása.

A folyók vizállásait, az országos vízjelző állomás Budapesten kíséri figyelemmel.

Vizáradás alkalmával a főszolgabíró, vagy a kiküldött ármentesítő biztos intézkedik. A csendőr csak ezek nem létében vagy ezek megérkeztéig teszi meg önállóan a szükséges intézkedéseket. Ha pedig már ott vannak ezek, ugy ezek rendelkeznek. **Töltések** alatt a folyók magasra hányt partjait értjük. **Partszabályozási művek** alatt a védőgátak, rőzse és czölöpökből alakított part erődítések és átereszek értet-

nek. **Pallók** alatt a gyalogjárók részére készített hidakat értjük. **Átkelési művek** a kompok, repüli hidak, ladikok, csónakok és dereglyék értetnek. **Hágcsók** alatt lépcsőket vagy létrákat értünk. Egyéb mentőeszközök pl. a csákyák, mentő övök, tutajok stb.

Átkelési művek pl. csónakok kezeléséhez azok értenek, kik tudnak evézni. A folyók áradásakor a vizen való áthajtás járművekkel vagy állatokkal, az átgázolás pedig emberek részéről betiltandó, mert a mélyebb és sebesebb vízbe az átmenők könnyen belefulhatnak. Ilyen gázló helyeken nappal egy kereszthalakkal, éjjel pedig egy vörös lámpával vagy esetleg felállított őrökkel kell a közlekedést betiltani. A lakosság fele egyik, a másik fele a másik éjjel olyképen tartandó ébrenlétben, hogy minden házban legalább egy-egy személy felváltva legyen ébren, ki veszély esetén a többieket is felriasztja. Ha már attól kell tartani, hogy a víz medrét bármely percben elhagyja, a veszélyeztetett községből a gyermekek, aggok, bénák és asszonyok, uszni és mentő eszközök kezeléséhez nem értő egyének magasan fekvő helyekre vagy ily fekvésű községekbe szállítandók s ott a községi előljáróság útján iskolákban vagy házankint elszállásolandók. Ha egy község már elöntettnék, a még el nem öntött községtől ezt elzárni nem szabad, hanem az árviztől biztonságban levő községgel az összeköttetést, kirendelt fuvarokkal fel kell tartani, hogy azon a hátramaradt nép s a